

Voelt Israël zich terecht verraden?

1. Het was voor ons in Genève in de eerste dagen van de oorlog niet duidelijk dat Israël zich in zijn bestaan bedreigd voelde. Zelf belde ik de tweede dag (maandag) de Israëlische ambassade op waar men zei: „Het gaat goed, net als in de zesdaagse oorlog”. Op dinsdag had ik een lang gesprek met dr. Riegner, de secretaris-generaal van het World Jewish Congress. Vele punten stonden op mijn lijstje; helemaal onderaan: „Verklaring?” We zijn er niet aan toe gekomen; hij evenmin als ik.

Blijkbaar hebben we de capaciteiten van de Israëlische inlichtingendienst overschat en te vanzelfsprekend verwacht dat Israël opnieuw de sterkste partij zou blijken te zijn. Zo kwam de aanval als een (gevaarlijke) verrassing. Dit verrassings-element werd in het begin door Israëlische woordvoerders ontkend. Het gevaar werd pas toegegeven toen het voorbij was, en Israël de situatie op de Golan-hoogte meester was.

Beperkte invloed

2. Israëlische vrienden die „vele malen de officiële regeringspolitiek gekritiseerd hebben, aangedrongen op grotere vindbaarheid en flexibiliteit van de kant van de regering en op het ernstig nemen van de rechten van de Palestijnen” verdienen grote waardering. Helaas waren hun aantal en invloed vrij beperkt. Eén van hen — Arye Ellav, die ik vorig jaar ontmoet had en toen vol moed was — werd me vlak voor deze laatste oorlog beschreven als „een zeer eenzaam man”. Het was amper te verwachten dat de kritiek van binnen uit enige reële invloed op de Israëlische regering zou hebben: bepaalde officiële uitspraken en beslissingen wezen helaas in een andere richting. Misschien mede daarom vertrouwden een aantal Joodse vrienden me — tijdens de oorlog — toe: „We hopen dat geen van beide partijen zullen winnen, want een nieuwe nederlaag van onze tegenstanders zal alleen maar de verbittering doen toenemen en de kans op vrede nog verder verkleinen. Misschien zullen er — als de strijd onbeslist eindigt — nieuwe mogelijkheden te zien komen”. Ook in de Joodse pers waren er diverse stemmen die erop wezen dat uit de laatste ontwikkelingen iets goeds kan voortkomen.

Bruggen

3. Inderdaad is de verklaring van de Wereldraad van Kerken nogal gematigd, maakt „geen onderscheid tussen aanvallers en aangevallenen” en zal daarom geen luid applaus oogsten van welke kant der strijdende partijen dan ook. We hebben evenmin de aanvallers in 1967 beschuldigd (de facto Israël, al werd dit eerst door officiële woordvoerders ontkent), of in 1956, toen Engeland, Frankrijk en Israël Egypte aanvielen. Daarbij hebben we ons niet laten leiden door een verlangen om neutraal te blijven („Neutraal” is, vind ik, een naar woord). Maar wil de vrede komen in het Midden Oosten, dan zullen er bruggen gebouwd moeten worden, en om een brug te bouwen moet je verbindingen met beide kanten blijven houden. Op mijn persoonlijk (en ik was bij de opstelling van de verklaring van de Wereldraad betrokken) heeft de open brief die door dr. James Parkes gepubliceerd werd in The Times (13 okt.) 'n diepe indruk gemaakt. Parkes is een bekend en beproefd vriend van Israël die zijn leven-gewijd heeft aan het bevorderen van goede Joods-Christelijke betrekkingen. Hij schreef:

„Ik ben er zeker van dat het de plicht is van hen die niet direct in het conflict betrokken zijn niet de blaam te leggen op — of rechten te eisen voor — de ene of de andere partij. Het moet onze positieve bijdrage zijn, te zeggen tegen beide kanten: „U hebt de rechten van de ander niet voldoende in rekening gebracht. Het land waarover gij strijdt zal geen

Israëlische krijgsgevangenen.

DOOR JOHAN SNOEK

In Hervormd Nederland van 10 november schreef drs. Coos Schoneveld een artikel met het opschrift: Israël voelt zich verraden. Hij onthoudt er zich zorgvuldig van absolute uitspraken te doen. En terecht: men kan zich immers verraden voelen, zonder het te zijn. Iets kan „hier in Israël als zeer onrechtvaardig ervaren worden” maar daarmee is allerminst aangetoond dat de ervaring berust op feiten. Toch krijgt men uit het artikel de indruk, dat Schoneveld de beschreven gevoelens niet ongemotiveerd acht. Integendeel. Intussen hebben we elkaar in Jeruzalem gesproken, en ook de in zijn artikel genoemde zaken zijn aan de orde gekomen. Naar ik meen heeft dat tot enige verheldering geleid. Omdat velen zich bij de problematiek van de situatie in het Midden Oosten tot in hun ziel betrokken voelen, wil ik mijn antwoorden aan Schoneveld — en nog iets meer — hier graag doorgeven.

Egyptische krijgsgevangenen.

vrede hebben, totdat ge aanvaardt dat er drie religies en twee volken zijn die in dit land hun echte, hedendaagse wortels hebben. De toekomst zal geweldige eisen stellen aan zowel het Israëlische als het Palestijnse volk, en ook aan de drie godsdiensten die Jeruzalem als uniek en heilig beschouwen. Om aan deze eisen te kunnen beantwoorden — en dit kan een dienst aan de hele wereld betekenen — moet u verzoend zijn met elkaar. Voor u beide zijn veiligheid en kracht niet afhankelijk van aardrijkskundige grenzen maar van de houding van hen die aan de andere kant ervan wonen”. „We zijn ervan overtuigd dat geen van u beide blijvende winst of veiligheid kan verkrijgen door oorlog, en we zullen alles doen wat we kunnen om u beide te helpen tot vrede te komen, en tot een waarborg van zijn bescherming”.

Geen propaganda

4. Een niet door drs. Schoneveld genoemd maar wel vaak gehoord verwijt is: „waarom niet de smaadheid van het aanvallen juist op de grote Verzoending aan de kaak gesteld?” Het antwoord is: godsdienstige elementen — die in

bijna elke oorlog aanwezig zijn — zouden vrede en verzoening moeten dienen, niet de propaganda tegen de ander. Het Israëlische leger heeft overigens indertijd de twee Arabische dorpen in Noord-Galilea, Ikrit en Bir'im, verwoest op de vooravond van het Kerstfeest. De Wereldraad heeft dit „religieuze element” nooit uitgespeeld in de protesten die gemaakt werden (evenmin hebben we ooit die protesten gepubliceerd). Bovendien herinner ik me dat, toen ikzelf in Tibérias woonde, een Israëlische straf-expeditie aan de overkant van het meer van Galilea begon op Shabbath. Naar ik meen — maar m'n geheugen kan me hier bedriegen — werd één van de straf-expedities tegen Libanon gelanceerd op grote Verzoending.

5. De Wereldraad heeft „het recht van het joodse volk op een soeverein en onafhankelijk in vrede temidden van de andere volken in het Midden-Oosten” onduidelijk erkend (Canterbury, augustus 1969).

6. Schoneveld haalt mijn The Grey Book aan („de — in het beste geval — welfelende houding der niet-rooms-katholieke kerken”). Dat geeft m.i. mijn eigen conclusies in het boek ten

Gevangenen

7. Nu de kanonnen (voorlopig?) zwijgen, gaat de psychologische oorlogvoering door ofschoon we broodnodig zouden moeten werken voor een klimaat waarin de vrede kan gedijen. De Wereldraad heeft geprobeerd hier het een en ander te doen, en Schoneveld weet daar wel iets van, zij het lang niet alles. Het volgende verhaal zal hij nu intussen wel gehoord hebben.

Toen mijn collega dr. Leopoldo Nikius (Directeur van „the Commission of the Churches on International Affairs” en ik, begin november, in Jeruzalem geweest waren, zijn we doorgereisd naar Beirut en Damascus. Door Arabische christenen geholpen (er zijn er 10 miljoen in het Midden-Oosten; dringt de stem van hun angsten, onzekerheid en hoop wel voldoende in Nederland door?) kregen we toestemming twee krijgsgevangenen Israëlische officieren te bezoeken, met hen te praten en hun namen aan hun families in Israël door te geven. En dat, terwijl het Internationaal Rode Kruis nog geen enkele naam doorgekregen heeft, laat staan gevangenen heeft mogen bezoeken. Wel werd ons in Damascus vriendelijk gevraagd, of we beseften dat Syrië er tegevolge van de laatste oorlogshandelingen weer 15.000 ontheemden bijgekregen heeft. We wisten dat

eigenlijk niet, tot onze schande. Het is maar een kleine zaak: een paar families hoorden dat hun man en zoon nog leeft en verteld heeft dat hij goed behandeld wordt (onze indrukken bevestigen dit: ze zagen er uitstekend uit). Een kleine zaak, die toch als een lopend vuurtje door Israël ging. Kort daarop werd ik opgebeld vanuit Jeruzalem en men verzocht ons ons verhaal eerst in het Engels en dan in het Hebreeuws te vertellen. Het werd op de band opgenomen en de volgende dag over de Israëlische radio uitgezonden. Vandaag kwam een broer van één van de gevangenen piloten overvliegen naar Genève vanuit Engeland, om alle bijzonderheden uit de eerste hand te horen.

Goede wil

Een kleine zaak, die toch kan helpen een keerpunt teweeg te brengen, aan beide kanten, die kan helpen de vrede te winnen. Eergisteren werd bekend dat minister Dayan de 15.000 Syrische vluchtelingen zal toestaan naar hun huis en haard terug te keren. Wat we nu nodig hebben is een escalatie van goede wil, in plaats van een escalatie in bewapening. Direct na de uitzending belde een Joodse vriend me op uit Jeruzalem. Onlangs had hij de Wereldraad scherp — en m.i. onbarmhartig — aangevallen. Ik vermoed dat Schonevelds artikel ten dele op zijn uitspraken gebaseerd is.

Ditmaal klonk zijn stem heel vriendelijk: „Ik heb zojuist de radio-uitzending gehoord; bedankt, Johan”. Ik was verbluft. Had ik tijd gehad om na te denken dan zou ik gezegd hebben: „God zij dank”; en een hele tijd daarna: „misschien zou je nu ook eens tegen de Wereldraad „bedankt” kunnen zeggen, want in opdracht van en gesteund door deze wereldgemeenschap van kerken deden we wat we gedaan hebben”.

Dr. Johan M. Snoek is staflid van de Wereldraad van Kerken (secretaris comité voor de kerk en het Joodse volk).

SIGNALEMENT

• De opleiding voor de acte godsdienstonderwijzer voor het Voortgezet Onderwijs houdt op donderdag 27 en vrijdag 28 december een studieconferentie op Woudschoten in Zeist. Ook gasten zijn welkom. Sprekers zijn prof. M. de Jonge, prof. Bomhoff, prof. Geense en prof. Van Biemen. Inlichtingen en aanmeldingen Homeruslaan 35 te Zeist.

• Amnesty International houdt een steunactie voor het werk voor de vele politieke gevangenen in Rhodesië. Ds. Manguni van Christian Care distribueert veelal persoonlijk de hulp die Amnesty groepen verzamelen. Hij heeft een nieuwe auto nodig. Giften op giro 489.237 t.n.v. Amnesty International, Amsterdam, onder vermelding „auto Manguni”. Inlichtingen tel. 02968-4378.

• De nieuwe maandkalender 1974 van het Angola Comité bevat keiharde politieke prenten van bekende tekenaars als Opland en Peter van Straaten. Bovendien zijn er enkele tekeningen in opgenomen over het Frelimo, de bevrijdingsbeweging van Mozambique. Bij elke maand worden belangrijke data in de bevrijdingsstrijd tegen het Portugese kolonialisme vermeld. Verkrijgbaar door storting van f 3 op giro 600657 t.n.v. Angola Comité te Amsterdam.

UNIEBOEK-TOP-TIEN

De tien meest gekochte boeken in november 1973.

1. Henk Barnard
'De Marokkaan en de kat van tante Da' f 7,90.
(Van Holkema & Warendorf).
2. Leonard de Vries
'De dulle entree van automobiel en velocipee' f 9,90
(De Haan).
3. Jan Brusse
'25 jaar Parijs in 25 verhalen' f 9,90
(Van Holkema & Warendorf).
4. Charles H. Gibbs-Smith
'Het Tapis de Bayeux, beeldverhaal aan de wand' f 9,90.
(De Haan).
5. Cajus Bekker
'Vervloekte zee' f 29,50
(De Boer).
6. H. J. van Nijnatten-Dof-fegnies
'Moeder Geerte Omnibus 1' f 19,90 per deel
(Van Holkema & Warendorf).
7. Alan Palmer
'Rusland in oorlog en vrede' f 39,50.
(Fibula-Van Dishoek).
8. Jaap ter Haar
'Koning Arthur' f 9,90
(Fibula-Van Dishoek).
9. Ria Holleman
'Uit grootmoeders keuken' f 12,90.
(Van Dishoek).
10. Jean Dulieu
'Paulus en de eikelmannetjes' f 17,90.
(Van Holkema & Warendorf).

Verkrijgbaar in elke boekhandel.

Trouw

'n opmerkelijk goede krant

14 dagen GRATIS

Stuur mij

Naam: _____ **BN**

Straat: _____

Plaats: _____

- gedurende 14 dagen een proefnummer
Daarna word ik
- mpandabonnee (f 10,32)
- kwartaalbonnee (f 32,45)
- jaarbonnee (f 127,80)
- één of twee hokjes naar keuze
- zwart maken.

DAGBLAD TROUW

Postbus 859 Amsterdam

het ochtendblad met 'n mening